

Идеологияның бүгү чепсектерин а жы гла ар

Тожунуң партия активиниң хуралы

СЭП Төп Комитетинин июнь Пленумунун түнөөлөрүн болгаш идеологияны улам күчөткөндөрү талаа-биле районун партия организацианын оруулаарын Тожу районун партия активиниң хуралына чуураалашкан.

Бо айтырыгын талаа-биле илеткел кылган Тожу парток секретары эш М. Ш. Машпаай болгаш хуралга санал берген партия Төп Комитетинин июнь Пленумунун улуг жүрүдүзүшүн дугайында демделгелер.

Эрткен он чыдарың дургузунда партиянык болгаш чурттуң амдыраалыгы улуг өскерликтерин болгаш, совет нийтиледик экономикасында болгаш угаан-болдот сайыраалыгы чагыналгачкы чедикшиңнериниң чыдарың болганын эш М. Машпаай айтыпкан. Бүгү чуртта мышкы, бистин анык Тыва республиканын, оң иштинде Тожу районун экономика, культура жөүгүдөүлүгүнө улуг чедикшиңнер чедип алганын чуураалашкан.

Бөөлү он чыдарың мурнузда, 1953 чылда районун колхозтарынын нийтиледиктерин маалыман баш саны 4989 турган болза, амгы үеде 17 муң ажыг бол чедип, барык-ла 3 катап өскөн болгаш кычарлаа колхозтар нийти-биле 9 тонна эттин, 61 центнер сүттү, 1 тонна 200 грамм дүктү күрүңгө дужаап турган болза, ам үеде 280 тонна эттин, 400 центнер сүттү 8,9 тонна дүктү күрүңгө салып, көдө ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин улуу-биле өстүргөн. Ол мышка тарылга шөлү 82 гектар турганынан 780 га чедир калбарган болуп турар.

Эрткен өөрдилге чылында районга СЭП төгүтү өөренир 6, политэкономиканы 1, тодаргай экономияны 7, көдө ажыл-агыйн экономиканы 2, агр-политиканы 10 бөлүмнөргө организастан тургускан болгаш, ол бөлүмнөргө 413 дынакчылар таарууганын. «Совет Тыва» болгаш «Май 1-зи» колхозтарга көдө ажыл-агыйн тодаргай экономиканы өөренир бөлүмнөр, пропагандистер Сат Илам, Кол Дыртыйба, Чорба, Дастай-оол оларын удурут турган бөлүмнөр кишөөлөрүн план суугар, бедик делнеге, колхоз бүдүрүлгөсүн экономикасы-биле сырып холбаштырып өрттирер турган.

Колхозтарын сүт-баран фермаларына организастан тургускан калдаа ажыл-агыйн эге экономиказын өөренир бөлүмнөр өөрдилге чылыны төчүдүңгө чедир өөренир. Ол бөлүмнөргө өөренир турган мурнакчы анык сапчылар Рита Кук, Ажыма Кол, Кол Хөвөмца, Вера Таваа болгаш өскелер-да өөрдилге чылы эң дооскан.

Иңчалда-да өөрдилге чылыны эгенинде тургускан 29 бөлүмнөрдөн 301 дынакчыларын 11 бөлүмнөр яны-бүрү чылдагылар-биле өөрдилгени ара соксаткан болгаш Ыр-балда мын ажыл-агый салбырнык чегинде тургускан агр-политиканы өөренир бөлүм (партия организацианын чедик секретары Кымыл-оол), «Май 1-зи» колхозга партия төгүтү өөренир бөлүм (пропагандист Н. Кунчун) өөрдилгени шуут соксаткан. «Совет Тыва» колхозга партия төгүтү өөренир, эге экономика өөренир бөлүмнөр кишөөлөрүн доктаамал өрттирерин, өзү барымдаалап турган.

Партия чымыршыкчалык бөлүмнөринин багай ажалдап, хөй бөлүмнөрин өөрдилгени соксатканы болгаш өскө-даа чептестер, мурнузда партия райкомунун пропаганда бол-

гаш агитация кылганын харысаалга чок ажыдап турганында болгаш партия организациаларын талаашында кичээлге салбайн турганында болдуруган.

Көдө аныктарың кежөөк шко-лазынга өөренип турган 130 кижилерин хөй кезин өөрдилге чылы чедикшиңниң доозуп, дараазында класстарга шылчон болгаш 6 кизи 10 классты доозуп, ортумақ эртенни аттестазын алганын.

Районда 185 ажыг агитаторлар ажалдап, чон ортузунга тайылбыр-массалык ажыларын чоруп турар. Иңчалда-да агитаторлар-биле ажыда чамык партия организациалары багай чоруду турарында агитация-массалык ажылар кампанийжи байдалче кырген болуп турар. Эң ылаңы райкүтүскама (секретары Кол Бөрбүр), үзөлтүр комбинадында (секретары Соколов), райпога (секретары Уртунай) партия организациалары агитаторлар-биле ажылы барык-ла чорутпайн турар.

Райондун дектор бөдүүнде 43 кижилер саанатынын турар, олар бирги чартык чылда 234 лекцияларын, илеткелдерин аны-бүрү темаларга чон ортузунга кылганын. Декторлардын калыпта ажыдакчылары Саарина Дугур, Хомушка Долгар-оол, башкылар Озеров, Тимофеев олар эки ажалдап, хөй лекцияларын номчаанын. Иңдыг болза-да эртем-техника, көдө ажыл-агый, мурнакчы дуржулга, шажынга уду темаларга лекциялар кончуг ховар номчуттунуп турар. Ол мышка райсуд даргазы Х. Ширин, райпо даргазы Барыс-көө, комсомол комитетинин секретары Хворов мышка чамык удурутукту ажалдакчылар чон ортузунга лекция номчувайн турар.

Культура албан черлеринин боттыкынгы уран чуул коллективинде 130 ажыг кижилер хаара туттунган ажалдап турар болгаш олар бирги чартык чылда 33 концерттерин чонга көргүзүп, 108 дыштанылга болгаш тематиктиң кежөөлөрүн өрттирген. Эң ылаңгы районун Азгул турга бажынында болгаш «Совет Тыва» колхозту клубунга «Космонавтар», «Эң эки кежөөк платые», «Күбүрүтүк азы-чанчыла» деп темаларга организастан өрттирген кежөөлөр кончуг солун эрткен. Партия обкомунун бешки пленумунун шийтирлерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

Районда коммунист күш-ажылынын куштарынын чедикшиңнерин амыралага ботталдыр сорулга-биле районда комплексий агиткультпросветтанын хөй-нитти эгелешкин-биле тургускан болгаш оң кежигүнери ыракта мал фермаларында ажалдап турар малчынарга 43 уда барып чоранын. «Совет Тыва» колхозга клуб өргө-лекция Хомушка Долгар-оол, уран чуул удурутукту Бүдатов олар баштаан уран чуул коллектив эки ажалдап турар.

Идеология ажалынын бир кол чепсе болуп кескү агитация районда багай тургустунаганын илеткелчи-да, санал бергенер-да айтканын. Райпога, үзөлтүр комбинадында, харысаал контроларында болгаш өскө-даа черлерде болгаш колхозтарга кескү агитацияга хамаржыр чүтү-да чок болуп турар. Ол мышка хана содунарны чүгө байырлал хуңерин таарыштыр үндүрери шуут чачыл болган. Кескү агитация, хана содунарнын талаагы партия организациалары, парток секретарынын идеология талаагы өралакчы эш С. Таваа чогуур кичээлгеини салбайн турары окта чептес деп хуралга демделгени.

дын бригадазы деп бедик болгаш хүндүлүг атты чедип алып дөш сүт-баран фермаларында 5. Ырбалда мын ажыл-агый салбырында 2, район төвүнде 3 коллективтерин ажал ишчилери ажалдап, демисежиң турар. Иңчалда-да бо атты чедип алып дөш үр уениң иштинде демисежиң келген коллективтерге хамарышкан партия, совет, хөй-нитти организациаларында, колхозтар баштаар черлеринден оларын ажалдап, чурттаарына бүгү талаагы-биле таарымчалык байдаларын тургузуп берберин, боттут деткимче-дууламчы көргүспөй, оңче чогуур кичээлгеини салбайн турарында атты чедип алган хамаржыр-даа коллектив чок болуп турарын санал бергенер шүтүмчүлөө.

Идеология ажалы-биле ажыл-агый айтырыгы калган-да аныг турбас ужурап деп СЭП ТК-нын июнь Пленуму айтыпкан. Партия-политиктиң болгаш партия-организацианың ажыларын канчаар тургусканы ажал-агый айтырыгы канчаар шийтирлеп, планың онаалганын канчаар күөсөдүп турарында тодаргай кестүр ужурап. Район бо чылдын бирги чартында күрүңгө эт, сүт сазар планларын ыракта чедир күөспөй, колхозтарда сүт сазары артык чылдазында кудулап батканы, райдетпүр комбинады чартык чылда бүдүрүлгө планынын, райпо бараан саарылганын планын күөспөй районда идеология ажалынын кандыг байдалда турарын көргүзүп турар.

Эртенги чүдөк-бужар артымышкын, нары болуп арагалаар, худиганнаар, кем-херек үлгүдөр, жүрүңгөн болгаш хөй-ниттиң өңчү-хөрөгенин оордап, самчылдар чоруктар районда болуштур турар. Райдетпүр комбинадынын даярдыгын чедикшиңнери ажалынын ажалында 10 — 15 хонуктарда улаштыр арагалап, ажалга барбайн турар. Райпоңун төп бараан складын артык эргекчиси турган Новиков кооперацианын он муң ажыг рубль өрттеги бараанын төчөгөп чок кылды, нийтиледик улуг когаралды чедирген. Ол мышка «Май 1-зи» колхозтуң колхозчулары комсомолду Д. Дамын, М. Дандарай олар ээрчир, арага салып алып дөш колхозтуң чүк машинасына олурупкан, Тоера-Хем сунуче кылар турганын. Партия организациаларынын секретарлары Доржу, Дастай-оол олар бөдүк арагалашканын кыргын тургускан шире Кунчун, Кичиги олар хуралга шыныгы буруу шаап шүтүмчүлөө. Ол мышка аныктар ортузунга кичээлдегиде ажалдарын күөспөй талаагы-биле ажалдарын районун комсомол комитетин (секретары эш Хворов) чептес чоруткан.

СЭП обкомунун, Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлүлгөсүн партия-куртуне контрол комитетинин даргазы эш М. К. Шырап партияны хуралынын ажалына киржин, санал берип, чүкө чуураалашкан.

Делегейни коммунист шимчээш, коммунист куштерин улам сырып катыштырып, быжыгалар талаагы бедик СЭП ТК-нын Президиумунун, СЭП ТК-нын Бирги секретары, СЭП-нин Министрлер Чөвүлүлгөсүн Даргазы эш Н. С. Хрущевтуң политиктиң шүтүмү, ап чоруткан тодаргай хөмөтүлөрүн районун партия активин бир үн-биле тектөөн.

Районда партиянын идеология ажалдарын экижидер талаагы-биле тодаргай хөмөтүлөрүн айткан доктаалды хүлөп алган.

И. БАДАРЧИ,

Барын-Хемчиктиң эң ырак черинде «Кара-Хөл» көдөзө ажыл-агый артелиниң кежигүңү болгаш өзгөчө саанчыны Хомушка Серенмаа күш-ажылга эки көргүзүлгөни чедип ап турар. Ол көдөзө ажыл-агый артелиниң кежигүңү оңу республиканың найысылды Кызыл хоорайга болуп эрткен малчынар Надымынче чоруккан.

ЧУРУКА: Х. Серенмаа. Фото В. ЛУКОВТУУ.

СОҢГААРЛАДЫП БОЛБАС

Тываның ажылыч чоннарыны бо чылын күрүңгө сазар ужурап таараалында 14,5 муң тонна таара улуг-хемчилерин үлүүңе онаажып турар. Техникадан 2 «ЗСПЖ-3», бир «Кузбасс» деп кургадыкчылар белек, дизельдерин септеп дооскан, аны-бүрү таара артыкчылары, тракторлар, шимчедикчилер ажалдап кириштерине белек кылдыр чыскаатканын. Септедикчилер аразында эштер Илохин, Бондаренко, Свирицкий, Бүдөв, В. Горобец, А. Сердун дөш мышка өскө-даа мурнакчылар бар.

Ам кылар ажалдардан 500 дөрбөлчүн метр чегин цементалары, ажалчыларын чөчөткөргө, дуузалар үрүмке херекселерин белеткери артыкан.

Таара быжым турар, каш хонгап ажал алышың эгелээр болгаш күрүңгө складтарыңче чаа дүжүттүң тааразы кирип эгелээр. Ыңаган таара хүлөп алып черин (директор эш Белогонов) белеткелдене чедир кылдыркан чүтүлери дүргө доозары чууга.

Оон аңгыда бешки складтын чанында улуг, биче чүк машиналарынык сөөртүп келген тааразын тектүүрде, көдүртүр херекседик кылып

В. БЫШТАН-ООЛ.

СИГЕНЧИЛЕР БРИГАДАЗЫ

Чалданың Чайлаг-Алвакты күдү бадин ор бис. Оруктуң ол-бо талазында оймактарын сиңенкиң чаагынын, өң-баанын чечетер холужуп үгөн чаражын чүт дээр!

Бир өвөс өт-сиген аман-сүтүңүңүтүрда кезип, чыгыр-ногаан кылдыр кургадып ажал алыс чүкө бола, кышкы үеде түдүм-даа ногаан ситен тывылбайн баар, маалын артың чудаары оон болуп белгай дээрин ардыста чуураалаш чоруп ор бис.

Удатпаанда «Искра» колхозтуң бөдүк сиңенчилерине таваржып келди. Оларын ажалдап турарын көргүзүскө, «сиңериниң анык дээрлерде чөп, ыңчангап бис бо сиңени шүптүзүң мада эки шынарлыг чөм кылдыр белеткеп алып дөш өдүт чөм шырайың-да тур бис» дөшүң болду.

Ажал-иштиң бүдүңүр болуруп күөспө, менди солукчанмысы соонда, сиңен тырын, шырамы «ПП-1,6» деп машинанын ажалдап турарын сөөртүп берди.

Бо-даа кайгамчык-ла машина. Бо чылын бир дугаар-да ажалдап турарың бо. Кургап ситен-не бар болза, ажалдаары хала-даа чок дөш, бригадир оон ылай тайылбырлады.

Ол машина-биле кургап сиңени хүлө 20—24 тонна чедир тырып, шырап кааптар. Мурнузда чылдарга мышка чер болганга сараат тургузуп, ону кажаллап, кышын ону кыштагалар

СОВЕТ ЧАЗАКТЫН МЕДЕГЛЕЛИ

САЛДАР ШУУЖУН КЭЭП ТУР

(Төмчүзү).

Элдептар болду-дур! Совет Эвелели делегейге э-а-е кучурут аяруу чексизтик, оу кандыг-лаа черге чедир амгы уенин болбаа-зыраптай херекселдериг болуп турар деп чүвени бистин дайынарны-ыс бенин хулдоо көрүп турар. Ол кучурут ракет-адролуг моондук чүге Совет Эвелелинин эвес, харын-лаа социалисттик бүтү чурттарнын, ооп иштинде КР-уну-лаа аймыл чок чорун хандырын база бүтү делегейге тайбынчык чөлөнтү-жи болуп турар.

Шенелдерин хорур дугайында Керэни чарар чорук кутуерия амгы тургустунан деважгүрү эскерт-тир бе, кандыгы? Чок, эскерттес. Бир эвес Керээ бексе деп эвес бай-лаады тургузуп турар болза, бир эвес Керээ эске талаа чангыс талаа-ртык кучугу чорукту берип турар болза, ымыл керэни Совет Эвелели кажап-лаа чарас турган ийик. Бо бүтү онза бадьткашкына-рнын ийегейн турар.

Адактын өөлүндө, бир эвес мын-дыг айтыргын тургузар болза—бо Керээ кымга уугу ажыктыг болу-ру, кутуерия дежигүрү эскер-лир бе азы өскөрлөс бе, а бир эвес эскерлир болза, кайм талааны-к эскерлир касту бөзүл деп бар-ымжаалаар болза, бир тоо чугаа аяруул чазылдырышкынар дугайында чоруп турар болганда, со-циалисттик чурттарнын дем каттыш-тырылганды аяруул кутуе бол-лур Совет Эвелелине шын эвес бо-лур ийик. Бо айтыргын талааны-кы Совет Чазактын мурундан, Совет Эвелелинин мурундан түн-нелдерин кылбышан. КР-уну ча-заа болууга хелун өрттир хей чү-дөри ал турар эвес ийик?

Чок, КР-уну чазанын Медегелин социалисттик лагерин камгаларып аргазынын дугайында саягы са-лымышкыны-биле негеттинин кел-бөн. Социалисттик лагерин, тай-бынга ынакшылдыг бүтү күштерин туржун херекке албайн, аяруул чек-се ышак шак мынгу үредегич чексези канчаары.— оу чо кыр-дыр бе азы оран делегейге оу мын-да чокка неперелер таралында арганы ажыдар бе дээр дугайында айтыртыга онза политика чорудар чүтүк ол бүгүдө синиккен ышак-тыр.

Аяруул шенелдерин хорур дугайында Керээге ат салырында ойт-талаышкан, кылат удурутчулар болза бо керээге уду империалисттик блокка кижилер-биле чангыс ай-кампанияда кире берген турарын болганда чозугу журауу турган ийик. Мынгу турш кандыг-бир улустун, Европанын азы Америка-нын-лаа бол, Азиянын азы Африка-нын-лаа улугуну, бистин азы уугу куртуенин-лаа бол улугуну эрге-ажыктарында дугуктур деп чү-дөгө Совет чазакты кым-лаа бую-редип шыдаас.

Тайбыны быжылаарынын айты-рылганын, чепселенишкенин ху-журенин айтырлыгынын шын эвес турш бистин үеисте кайы кире непершей эвес болуп тур-рарын КР-уну чазак болу ба-за билер боор. Оон ужурунда херектин байдалын аяруул чексези джуренин айтырлыгынын талаа-ны-биле «бодуну» кандыг-бир про-грамма, харын-лаа Совет Эвелели-нин болгаш социалисттик эске-лаа чурттарын саналдап турар програм-мазын бенин атык боттуг про-грамма болууда бар дээр кылдыр кө-р-үшүшүз.

КР-уну удурутчулары делегей-ниң чаа дайын болдурубас дөж де-мисеэди империализмин мурнуна корушкунун илерди. улустарын күсөл-биле империализм-биле бир азынын дугуржуганы аянык кылдыр көртүрөш, а тайбын кожа-хелбө догунаашкынын принцип-терин амылдарга практиктге ботта-дырып— дарактанарын болгаш дарактанарын өштөтүрөшүн шү-гүмү, ниятидег революсту эскер-лишкисереп ойталаашкын, аягы демисеэден былаашкын кылдыр көртүрөш орадлык турарлар. Мын-дыг аянык бадьткаларда шындык байдал-биле демейлечир чү-дү-дө чок, харын марксизм-ленинчи те-ориянын алды үндөшүнөргө уу-р-лашык болуп турар.

Ууруларынчын ийи системалар-нын куртуенинчын тайбын кожа-хелбө догунаашкыны болгаш эконо-мичтиг чарашы— бистин үеисте делегей хемчээлине аягы демисеэ-ди э-не тодагайлаткынан илер-ли-дир. Чаа тургузууну бүтү-ле а-зык күштерин болдуары-биле-ле э-не долу амыллар арганы амылчын аныга болгаш оон эөлөчлөрүнөс берип турар демисеэден ол ымыдг хуужу империализмге ууру аягы тургузушкынын бүтү улустарга э-не таарымчалыг пландарга калбар-тыр арганы берип турар.

Аяны-бүрү тургузулуг куртуе-лерин тайбын кожа-хелбө догу-наашкынын марксизм-ленинчи концепциясы болза, херектиң журун кыдат өштөрдүн хажды көрүп ту-рары шпакт, империализмин апала-ла бутуру джурени саягы амыр на-ларын канчал-лаа болбайн турар. Ол концепциянын алды уздузы мур-

гүсерин бодуна Медегелинге ол орадлык турар-дыр.

Мынгу болза-лаа бирөөдө, КР-уну чазанын Медегелинге тайбын-бо-лаан ол «программада» кандыг-лаа чаа чүтүк чок-тур. Мын сапай айткан бүтү саналдарын Совет Эвелели болгаш социалисттик эске-лаа чурттар шагда-ла бодуна үеисте көдүрүп удурген болгай. КР-уну чазаа ол саналдарын чүтө каттап турар-дыр. Бүтү делегейге тайбын аныкшылдыг күштер-биле өвиленде-жип алаш. Совет Эвелели болгаш социалисттик эске-лаа куртуелер бот-тарынчын көдүрүп удурген, аяру-ул чексези бүрүн ууткаарын кир-тирибешан, чепселенишкенин бүтү-нйити болгаш бүрүн джуренин программанын амылдарга бот-тандыр дөж ийегейн демисеэди чорудан келгени болгаш чорударын ургучулар турары бүтү делегейге билингер:

Ийиде, КР-уну чазанын Медегелинин ужу-утказы эскерденин шагда-ла кирген саналдарын сапай айткан боттуг программасында чө-дө эвес, а ол программаны аяруул чексези шенелдерин хорур дугайында Керээге КР-уну чазанын ат салырында ойталаанын хажырын чаарыга бо таарылаа ажылаарын орадлык турарында болур.

Аяруул чексези шенелдерин хорур дугайында Керээге хамаарыш-тыр бодуну хулдоо көрөйүн турар туржунга ажыктыг болур буюрел-дик чангыс-лаа чылдак Кыдат чаза-тка чок. Бир эвес чазак бодуна поли-тиказын чүтө тайбынчы болгаш социализмин эрге-ажыктарына га, улустарын эрге-ажыктарына чү-дөйдө тургузар болза, мынгу чыл-дактар чазакка черле тубас болгаш туруп-лаа шыдаас.

Совет Эвелели социалисттик эске-лаа чурттар-биле хол-холдунда ту-тунуп алган, чепселенишкенин бүтү-нйити болгаш бүрүн джуренин боттандыр дөж кошкаш дивес де-мисеэди чорудуп келген болгаш ам-лаа чорудуп турар. Моон мурунда КР чепселенишкенин джуред дөж, улустар аразында тайбынчы быжылаар дөж демисеэдин херээ-ге бодуну салымшынын кирби-шан, ол-ла одуруга чоруп турга-нынга Совет чазак кезеде өрүп келген.

КР-уну чазанын медегелин эне ханшы-биле хомудангы, демей-дүр чүтө чок чүтү кылдыр Совет Эвелели, социалисттик эске-лаа чур-тар мычар көрүп турар. Оран деле-гейин бүтү улустарын хан-тамы-лардан түдүш эрге-ажыктарыга ла-мааржар айтыргын талааны-биле делегейге социалисттик куртуелерин нияти угадышыкыныга каржы чөрүжүп турар, ол куртуелер-ниң дашыгы политика талааны-биле удуруга болуруп турары кол-көп принциптерге КР-уну удурутчу-ларын ийи кылат — 1957 чылда болгаш 1960 чылда атты салганы ол кол-кол принциптерге чөрүжүп турар мынгу базымын социалисттик чурттарын бирөөштин чазаа кыл-ган дугайы тайбынчы болгаш со-циализмин бүтү өнүктүрү хомуда-вайы барып шыдаас. КР-уну ча-заанын туржун аяны-бүрү социал системаларын куртуелерин тайбын кожа-хелбө догунаашкынын ленин-чи политиказы-биле чөрүжүп турар. Оон-биле кылат удурутчулар со-циалисттик дем каттыштырылганын.

Оон узтазы чүд дөргө, делегей аренасында күштерин дең-гиз тургурун социализмге ажыкты кылдыр үдөш эскерлишкисерип-те даанышкан, улус массалар империализмин лагерине делегей ба-рынын уаеиди күштерин антылаан турары, бодуну теригиделин хөвөр арттыры аларынын чөсө кылдыр империализмин дайнык чүтүктү-түө шактылаары, тайбын кожа-хелбө догунаашкыны оон абдалаары база тайбын кожа-хелбө догунаашкы-нынчын байдалдарында тайбынчы, демократияны, национал хамаарыш-канын эрге-ажыктарына таарыш-кан улам-ла чаа-чаа туррутарын чаалап алыры болуп ийик.

Тайбын кожа-хелбө догунаашкы-нын харын империализмге удурутчу-лук, экономиктиг, идеологтуг э-не ийелдейдиг демисеэди чорударын ай-тып, хосталгалыг шпмчээшкени, делегейин революсту шпмчээшкени улам мый калбартып хөжүдө-рин э-не таарымчалыг байдалдарын тургузуп турар.

СОЦИАЛИСТИК куртуелерин улустарына тайбын кожа-хелбө догунаашкынын байдалы кол күженишкисерип социалисттик болгаш коммунисттик тургузушкуну-вуд сорулганын күтсеелеринче моондор арганы берип турар. Чаа тургузуугу материал-техниктиг ба-заны тургузарында болгаш саям-райдажылыгына, социалисттик де-мократияны хөжүдөргөн, чаа ния-тидеди кижизин кижизиндегине өң уугу чедикшилер дайыннын эвес, харын чүтө тайбынчы байдалда болуур аргалыг. Мынгу хөжү-дүдөлдүн түнелд болза, делегей ар-насында күштерин деңиз тургурун с-лиализмге ажыктыг кылдыр болгаш империализмге каражалык кылдыр улам мый өскөрлөс болуу, ол чорук антиимпериалисттик эске бүтү күштерин демисеэди лык чиге-дик, ниятидег чорудулааны дүрө-ледип турар. Ол дөргө даразында кол факторларга илерейлеттинги турар:

— Социалисттик экономиканың чө-

бүтү делегейин коммунисттик шпм-чээшкисерип, Европанын, Азияны, Африканын, Американын тайбын-га ынакшылдыг бүтү улустарына боттарын аяны-биле уурулаа-рыш турарлар-дыр.

Мынгу орукка туруп алган, со-циалисттик лагерин чангыс өвилене шүтү когаралы ол чедирип, империализмге уду демисеэдин чангыс фронтуну кошканы турар дөвөлү кылат чазак билер аражак. Алыс сорулганы— социалисттик чурттар дем каттыштырылганын улустары-нчын өндүр уугу чангыс эвин үрө-ри, социализмин делегей система-зын иштинде чара теспери болуп турар тайбынчы дайымынын мын-дыг хемчеглер чүтө өртүп болур.

Бистин туртувуса, Совет Эвеле-линин политиказында халыашкыны кылгып турар кыдат чазактын меде-гели дөргө.— идеология талааны-биле чөрүдөлөрүн кылат удурутчулар куртуелер аразынын харылаа-ларыне шылдың турар-дыр дээр-инин база бир херечизин-дыр. Совет чазак аяруул шенелдерин хорур-даа дугайында керэни чаргаш, «совет улустун эрге-ажыкты эскерт-кен, социалисттик лагерин чурттарынчын эрге-ажыкты, оон иштинде Кыдаттын эрге-ажыкты эскерткен, бү-тү делегейин тайбынчы ынакшы-дыг улустарынчын эрге-ажыкты эскерткен» деп мынгу мят чок бадьт-калардын ол документде бар болуп турарын оон өскөр чүтүп-биле тай-ылбырлар деп мычаш.

Мында чүү колдап турары—поли-тика талааны-биле харысалга чок чоруд бе азы кордалдарын амыл-дик болу-ла ол октап турар кижилерин хоралашыкыны бе дээрин чугаалаары берге-дир.

Совет улустун өмүзөндө болган оон азы-биле чугаалаар эргени КР-уну чазанын кым бергени? Социалисттик эске-лаа чурттарын улустарынчын мурундан чугаала деп оон кым дилеэни? Акы-туума социалисттик чурттарын аразында харылааарын нормаларын дугайы-н бенин чугаалааска, куртуе-лерин делегей талааны-биле хары-лааарынчын бөдүн нормаларын тоон көрөйүн барып, медегелин аяруу-лары кылкытып турар хире-дө, олар боттарынын медегелинге совет улусту Совет чазакка уурулаа-рып орадлык турарлар. Совет ча-закты болгаш алардыг коммунисттик партияны колдап совет улустун буюубас сыйы каттыштырылгына джуренин интервенция чылдырын-да, а оон соонда делегейин ийити дайынынчын чылдырында, буюу эртен империалисттер бенин мынгу орад-лашышкынын хей-хоозуну шагда-ла билеп каанар. Ол дөргө бистин чуртка совет эрге-чагырга дөж, Коммунисттик партиянын болган төрөн Совет чазакты политика-зын дөж ханшы-биле болгаш амы-тын-биле бадьлаашкы болган. Ам-лаа совет улус болза коммунистын тур-гузарынын херонге боттарынын кайтамчыгыг кыш-ажыкты тиле-гелери-биле бодуну чазанын тай-бынчы ынакшылдыг политиказы дөж болууш. Совет Эвелелинин комму-нисттик партиязына, оон Төң Ком-мунисттик партияга чөк бую-редилин болгаш деткимчезин илер-гейлен турар.

Кыдат удурутчулар кымнын ийи-биле баар болду турарлар? Коммунисттик, социалисттик турттар болза, бүрүн эргенин, делегей харылааарынын талааны-биле, оон иштинде социалисттик чурттарынчын джуренин артык күштерин көргөзүп, марксизм-ленинчизм идеаларына чаа, көстүп көрбөн кайтамчык уугу күштүг идикширин берип турар.

— Социалисттик куртуелерин тайбынча ынакшылдыг дашыгы политиказы, делегей харылааары-нча олорынчын чараан принциптери, мылгыч чепселенишкенин джур-дөр дөж демисеэ, Экономиктиг Ду-залашкы Чөвүлөлийн эрге-хем-чээлдеринге боттандыр турар күш-ажыкты улустар аразында дузалаш-кыны, — ол бүтү империалисттик дашыгы политикага өлүмүгү согушкуну таарыштырып, экономик-ка талааны-биле деп эвес чорукту харылааарынын, мөлчүшкүнүн болгаш үпшөкшинин үндөштерин тургузуп, чаа хевирдиг делегей харылааарынын тургузуварында ийи берип, капиталдык чурттарынчын политикага массаларын салдар чедирин күштөдиреринче ашар чадар.

Ш. Делегейин чаа дайыннын дузазы-биле бенин делегей революцияны «чыгарынын» дугайында тезисин болуун «чигиле» не пүтүмүнчү үндөшүн болдурут. КР-уну угулгалыгы СЭКК болгаш марксизм-ленинчи эске-лаа пландарын аажок хей ивуулу аяны-бүрү тургузуугу куртуелерин тайбын кожа-хелбө догунаашкынын принциптерин камгалышан, револю-цияны чорун салып, хоралат турар дээр аянык, болууга төлөп чок, додамчылдыгы лап болгашкынын кылгып турар. Капиталдык чур-тарынга ажыктын аяныктын револю-чү демисеэ болган национал-хос-талгалыг шпмчээшкын, бир эвес деле-гейин лүкчүлүгүг чөвүгүгү хөвөр артар болза, бир эвес соци-алисттик күжөндөгүн дашыгы поли-тиказынын үндөшүн «чигиле» бисте уулу чигил бисе-биле демисеэ-ди» повинши салынган болуу болза, чүтө ол таарымчалыг чедик-шиниг болуу деп чүтө кылат өштө-рин түвөш болындаан үнүп турар. Ол дөргө массаларын револючү аргаларыга буюрөс чорук, синик-кен хан алашкылыг чүтөдөр-дир.

Аразында харылааарынын талааны-биле ийитки херектеринге халгара-лашкынын принциптерин чүтө чарлап турар чүтө эвес, харын ча-заа чайгылыш чокка камгалат турар чүтө турбузе, Совет куртуенин бү-тү эргенин хулдөшөрүн бичин үренин бөзөп КР-уну чазанын медегелинге микросоциал-биле-лаа тавылбас. Бир эвес социалисттик кур-туенин чазаа бүрүн эргенин хулдөшө-ринин принциптерин тоон көрөйүн ба-рып, акы-туума чурттарга, акы-ту-ма улустарга дөрамчылдыгыг хал-дакшынарнын кылдырына чедип турар аянык чүтө болза, улустарынчын бүрүн эргелерин дөрамчылдарын империалисттик политикага ууру джурелерин бүрүн эргелин дугайында айтырг талааны-биле ам чүдү ууру тургузуп болуруу, мычаш.

Кийи төрөдөгөтенин сетканын дайымын турар чүдөрдө догма-тиктиг бодалдарын ханшы-биле дугалатышып алган, күш-ажык кы-жыларын саягы салымшыкына-рылган болгаш идеялеринден дуга-латынын алган чүтө мынгу кижилер бистин бөмбүрөктө болуп турар өндүр уугу эскерлишкисерип көрөйүн барып азы көрөйүн-дир бис джиги, делегейин термодөдөлдүн дайын болуубайн барып мычар улустарынчын угазылында болган куел-сорууга буюрөвейн барып болур.

Совет Эвелелинин туржунда чүү бир чөрдөдөр барын КР-уну чазаа дилеп тыварын орадлык турар. Мычалаа-лаа цитатарынын ужу-рмажыр чокка улта бижип, өстөр-бөс чагылып алган, ол чазак чан-гыс бөдүн чүтүлү—амылдар чан-гыс черге тубас дээрин утуп ту-рар-дыр. Эртең болгаш техника дайымынчын хөжүгү турар. Ийи-чачанга, дуун чаа хулдоо көрүш-кенин турган чүдү бөтүн келеш ажыктыг, харын-лаа кончуг ажык-тыг болу берип болур.

Агаарга, космо делегейинге болган суг алаанга аяруул шенелде-рин хорударынын херээ мычан-гаш мынгу чүтүг болуп турар. Бо дугайында кым артык билдир.—а-дролуг чөсө бар болгаш оон шенел-дерин чорудуп турар кижилер бе азы ол дугайында чүтө нормалар билер кижилер бе дээрин дугайында кандыг-бир чигилишкисер черле кайып турар деп мычаш. Бо дугайында ийи санал-овал туруп болбас.

Мычарага чөгүрү айтырылган, оон иштинде чепселенишкенин джуренин айтыргын чугаала-жып көөр төлөдө, чазактар баштын-нарынчын хиржигези-биле делегейин чөвүлө дуралын чымдырар деп КР-уну чазанын саналынын дугайында чүд дээр болза, бир-тө-ө ол Совет чазактын мурундагы бо-лууну саналы чүтө болганда, Совет чазак аяны уурулаамас дээрин черле билингер. Ол болза Совет чазактын улаа-дараа кирип турган саналдарынын билер. Кыдат Улус Респуб-ликаынчын мурундан кандыг-бир ху-лөдөгөн кыдат чазактын эске кым-чала ап шыдаас, мычанган, Кыдаттын хулдөшөрүнүн дугайында ай-тыргын чүтө КР-уну чазанын хиржигези-биле чугаалажып көрүп болур дээрин бадьлаашалат турар бис, ол дугайын медегел турар бис. Совет чазак ам-лаа мынгу турары-быжы-биле барымжалаап турар.

Анаа холбаргыт чепселениш-кенин джуренинчын айтыргынын болгаш делегей талааны-биле эске-лаа айтыргынын дугайында са-налды харын-лаа ам кирип, оон-биле чаа санал киржисе деп

КР-уну чазаа чүтө мычар турары деп айтыргы туруп жөр-дир. Ол болза аяруул чексези шенелде-рин хоругуура дугайында кероге ат салырында бодуну ойталап тур-рарын чажырып чаар дөж мычар-ган чорук-тур.

Дайынның аймынын кошканын дөж демисеэге чигилин чок чедикшилерин улустарынчын караал-га бужарталып. Совет Эвелелинин тайбынча ынакшылдыг дашыгы поли-тиказын чүтүлөп баксырадырын орадлашышан. Кыдаттын уду-рутчулары боттарынын политиказы-биле херекти делегейин дүшкүр-лүг чөруун күштөдиреринче, аяру-ул эңдере чепселенишкисерин улам мый күштөдиреринче, аяру-ул чексези бар турар чөри бол-гаш неперөшкенин улам улуу-биле калбартырычы олар ашар чадар-дыр дээрин Кыдаттын удурутчу-ларын бүтү делегейинчын мурунга көргүсөкөнөр. Мынгу турш буюу делегейин термодөдөлдүн дайын болуу чугаалажышкынарнын стө-дуну шпнтирлөр чөрукка ууру туржун турар кижилерге херек кы-рында дузалашкыны-биле дөмөй болуп турар-дыр. Социалисттик турттар улустарынчын, тайбынча ынакшы-лдыг бүтү куртуелерин, тайбынчы болгаш дешигидин херээ үеисте болуу турар бүтү кижилерин талааны-биле кылдыр туршун шпнтир-лиг буруу шавышкыны-биле көрбөс аражак болган болгаш мычар бу-руу шаап көрүп-лаа турар.

Совет чазак, бүтү совет улустун куел-соруун илереттишан. КР-уну чазанын медегелинге бар бо-луп турары совет куртуенин да-шыгы политикага хамаарыштыр бак үтүлөшкисерин ойтур шаап турар. Улуг Ленинниң айтыкын, бистин партиянын ХХ болгаш ХХХ съездилеринин шпнтирлеринде, СЭКК-нин Программасында улам мый хөжгөн, бүтү совет улус, де-легейин коммунисттик шпмчээшкенин чүдөдүгүлүгү көргөн Совет Эвелелинин дашыгы политика талааны-биле шугумун кандыг-лаа үтүлө-дөшкисер болган халыашкынар эскертти шыдаас. Ол шугуму удуруга болуурин алган, Совет Эвелели моон сонгаар-лаа улустар аразында тайбынчы болгаш най-барлык политиказын чайгылыш чокка чорудар, чепселенишкенин бүтү-нйити болгаш бүрүн джурери дөж, делегей айтыргыларын, оон иштинде Европанын аймыл чок чо-руунага хамаарышкан айтыргыларын тайбын арга-биле шпнтирлөр дөж, тайбын кожа-хелбө догу-наашкынын ленинчи принциптерин тилекез дөж демисеэжир.

Бир эвес Кыдат Улус Респуб-ликаын дашыгы политиказы термодө-дөлдүн дайыннын аймынын чыл-дыр дөж, тайбын кожа-хелбө догунаашкынын, бүтү улустарынчын хосталгалы болгаш боттарынын аммылдарын олар канчаар күзөй-дир, мычар тургузуп алыры дөж демисеэ түгү болуп турар соци-алисттик куртуелерин сыйы кат-тыжышкыныга Кыдат Улус Рес-публикаынчын дашыгы политиказы үндөйлөткөн турар болза, Совет чазак сеткилин ханшындан байыр чедир ийик дээрин черле билин-гер. Ону делегейин коммунисттик эл-сеткил каттыштырылганын эрге-ажыктары, социализмин болгаш коммунисттин эрге-ажыктары, тайбынчын эрге-ажыктары негеп турар.

Улуг-Хемин куду дан үндүрө кижилер аянышты матер-биле урд-до-дөрдөн үндүрүп ту-гуучу Кызылга экилп ту-рар. Улуг-Хем ышкы аяныш-агыи чери бо мыйш аяныш-агыи чегин-чальныгыи ш И. И. Фроловтун чугаалаш ту-рары болза, Шоголевтун найырардыг бригаданы ресублика төвүнчө ба-дырып келген.

разын болгай. Сугдан чу-дуктарыну кушту лоб-ландар-биле уша тырты-рып турарлар. Оон соонда ышкы П. Вороновтун болгаш Г. Бузыкватич уауртканы комплекслиг брига-даларнын пиларамала-рынга аппарып дилдирип

Чөм чылдыр бөшкы чылының бирги чар-тында коллектив план-ны амжы мууестен. Иоль айык планын бы-чып каапкан.

зымакнай ажылдап, 180 кубометр ышкы бөсө салып чыыр тургаш, 250 кубометрин шаг-а-ла-а чыып каапкан.

Былш аяны-агыинын директору Л. А. Зобов беседога мынча деп чугаалай-дыр:

Маңа аяныл хун бүрү аяны-агыинын директору уаурттарынычын сөөк-түр.

— Бир эвес үстүкү Енисейниң пароход аяны-агыи чөриниң ажылгал уаагусто шпм-чегир аянылдан бисеэ эки дузалашкан болза, бистин амылымыс моон-даа дээр түнелдерлиг турар ийик. Бо уаагусто-тун сугулары кош-кан аянылдан турарлар. Оон түнелинде амгы уае Улуг-Хемниң бажында Кызылче бадь-рар дөж, белеткэн ышкы мөөнөлгөн турар.

Иль айык планын бы-чып каапкан. Маңа аяныл хун бүрү аяны-агыинын директору уаурттарынычын сөөк-түр.

Бичалашкык ышкы бет-леткээр амылчынар шу-дурга аянылдан, салган сорулганын үрүгүчү амжыр куусалдып, ту-рарлар. Оон чим-жээн И. Шоголевтун бригаданын аянылдан көрүп болур. Иаан Едимовичин уауртулары-биле 25 амылчынар ышкы сугдан ундуруп аяныл-дан турарлар. Олар ко-дууна-ла шупту бую-рулуенин шалыпчылары, Лоцманнар, матер баш-карыкчылары салдары эмкээр-ге ышкы суг-аарып турар. Оон түнө-линде иоль айык план-ны хуусаа бетинде дооскан, коллектив ам-аугуст айык планыне кирипкен. Шоголевтун уауртканы бригаданың немигунериниң ындыг бенин буюрунчылуг амылдарына механик.

чөруп турар. Оон түнө-линде иоль айык план-ны хуусаа бетинде дооскан, коллектив ам-аугуст айык планыне кирипкен. Шоголевтун уауртканы бригаданың немигунериниң ындыг бенин буюрунчылуг амылдарына механик. Мер дыма улуг дузаны чедирип турар. Шынап-ла, бо аяныл дээрге, карыкчылары салдары эмкээр-ге ышкы суг-аарып турар. Оон түнө-линде иоль айык план-ны хуусаа бетинде дооскан, коллектив ам-аугуст айык планыне кирипкен. Шоголевтун уауртканы бригаданың немигунериниң ындыг бенин буюрунчылуг амылдарына механик.

КЫЗЫМАКАЙ

«Тере-Хал» сохототун кинемехани-ги Сергей Серадар Кутунгүтүг сур-дан 120 километр черлеге кинону барып көртүзүп турар. Ол аразында оруу калдыр, берг-лаа болза, кым-маккай кинемеханик малчыннардык доктаамал аалчыны апарган. Эш Се-

рөддар көргүскөн кинозуун утка-ын чога табылбырлар бербишан, үрелден радиоприемниктерин септе-бөр. Ол ишкан, малчыннардык ча-гыны таарыштыр киноларын ма-зына эскөр.

С. АН-ОЛ.

Ол байлаа амылдар-биле,

